

Numărul 15.

Oradea-mare 13/26 aprilie 1903.

Anul XXXIX

Apare duminica. Abonamentul pe an 16 cor., pe $\frac{1}{2}$ de an 8 pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei.

Implorare.*

În aer tremură o rază...
 Atâtea sânt, de-î lumea plină,
 Dar unu sigură-î de vină,
 Ea ună singură vibrează
 Spre ochii ce-î îndușează
 Și-î chiamă 'n lumea încântărit,
 În țara albă a visărit;
 Ca s'o cunoșci, trebui să crești...
 O spune, spune, n'o măi vești?...

Ca să o vești, trebuie ochi,
 Trebuie suflet, să-ți apară
 Așa cum fulgeră 'n afară
 Din farmec dulce de deochi,
 Din alt țărîm vrăjită pară;
 Și deochiat cine rămâne,
 O vede azi, n'o uită mâne,
 Și cât nu-s lumile pustii...
 O spune, spune, n'o măi ști?...

Acela care se tubesc
 O ved în zilele cu soare
 O ved ș-atunci când ziua moare,
 O ved când stelele clipesc
 Ș-o ved când stelele pălesc;
 Cu ochii 'nchiști, saū printre raze
 Noț am sorbit-o în extaze, —
 Pe focul ei noi am jurat, —
 O spune, spune, ai uitat?...

* Cu aceasta poezie autorul își incepe colaborarea la „Familia”, unde îl salutăm cu drag. Red.

Visare, tu, care poți stinge
 În minte chipurile firii
 Și visele inchipuirii, —
 De raza mea nu te atinge
 Cu ghiarele desamăgirii...
 Iertat să-mi fie înc'odată
 În ochi cu raza adorată
 Și deslegarea s'o implor:
 O spune, spune, pot să mor?...

Ion Gorun.

Almeiuna.

(Roman din orient.)

(Urmare.)

În sfârșit intră în salon. Aici îl așteptau nouă minuni: sofaua și mai multe canapele catifelate în albastru, covoarele scumpe, lucrate în fir de aur și mătase, tablourile în frunte cu Abdul Hamil tinăr, care sta veșnic mut și posomorit în ramă, oglinzile colosale, policandrul cu sticlele multicolore, marghileaua uitată pe masă, câteva glastre cu flori și alte obiecte de artă împodobiau salonul.

Doamna purtă șaloari mătăsoși de culoare ros deschis, o cămașă de țorangie straveșie îi înveliă formele-i grațioase.

Părul negru ca abanosul îi uudulă pe umerii ros-albi.

Ochii îi erau de un albastru deschis. O talie lucrată în fir de aur îi punea sinul în evidență.

Dar ce curios lucru nu-î părû lui Pandu, aparițiunea acestei hanâmă fără feregea.

Ce fel, cugetă el, pe ea coranul nu o opreșce de a se arătă deschisă unui creștin?

— Acum spune-mi dle, cum te numești?

Între oară fu când Pandu se gândi să mintă.

— Paul me numesc, doamnă.

Îl strinse de mână și cu o bucurie vădită îi șopti: — Almeiuna!

Almeiuna îl ținea strins de mână.

El nu putea ghici ce se petrece în inima ei, dar auzea bătăile inimii; emoțiunea ei nu și-o putea explica decât în mod vag.

Trecură câteva minute în tăcere.

Pandu reluă:

— Cu ce ve pot servi, doamnă?

Almeiuna simulă o tremurătură a corpului ei.

Pandu o observă că tremură din picioare.

Cu greu rosti:

— Mi-e reu, nu știu ce am, ajută-me să nu cad... Fii bun și marinimos, dle Paul.

Pandu o sprijini pe brațul lui și aducându-o spre una din canapele, o aședă cu multă delicateță. El se gândi să cheme pe negru și vru să păsească din salon afară, înse Almeiuna simțindu-i mișcarea, se sili să-l oprească cu vorba stinsă:

— Nu chemă pe Hasan, nu, el nu-mi poate fi de nici un folos, te rog rămâi lângă mine, numai dta me poți face bine.

— Văți mai simțit vre-odată așa reu, doamnă, și în cazul acesta aveți nevoie de un medic să preîntîmpine reul... Eu nu me simt în stare să ve dau nici un ajutor...

Almeiuna simțindu-l că e foarte aproape de dânsa, cu pleoapele unite în tremurare încât să poată zări în giurul ei ca prin sită, îi apucă mâna și atingându-și cu ea fruntea, zise ca și cum ar fi aiurat:

— Alah — fie bine cuvântat, oh, cât aș dori să mor acum!

— Așa de tinără, frumoasă și atât de fericită... vai ce nepotrivită vorbă ați zis, doamnă.

— Fericirea mea, domnule Paul... Almeiuna clătină din cap cu ironie.

— Nu ve lipsește nimic, doamnă... De moarte n'ar putea vorbi cu așa ușurință nici cel mai nenorocit dintre muritori.

— Se vede că ții să me ispitești, dragă domnule.

Nu o putu înțelege ce vrea să zică: câteva momente remase gânditor.

— Eu nu pot înțelege în ce chip s'ar pripăși o umbră de tristeță în sufletul dvoastre, când nimic nu ve lipsește.

— M'aseamăn unei regine în sicriu și eu aș dori să fiu cea din urmă muritoare încongiurată de iubire, care lipsindu-mi înse, sunt pustie, sunt nenorocită, domnule Paul.

Pandu tresări. — De ce-mi spune mie una ca asta oare!? Almeiuna se ridică puțin, își luă capul între mâni și suspinând greoi, murmură pentru sine:

— Alah, Alah, nu me înțelege. — Ce limbă să întrebuințez?...

Pandu vedând că se întuneacă pe afară, simți un fior de groază, la gândul că va fi prins de patrolă noaptea fără felinar pe stradă și tratat ca un făcător de rele; de aceea grăbit și cu tremurul în suflet se adresă: E târziu, doamnă, ve rog să-mi dați voe să me retrag.

— Cum...? vreți să me părăsești așa curând?...

Ea se făcu la ochi ca și cum voia să vie la crudă realitate în urma unui vis nedefinit.

— A înopțat de-a binele, doamnă, și cum vedeți n'am nici felinar cu mine.

Almeiuna îi cuprinse mâinile într'ale sale și i le stringea cu așa căldură încât Pandu avu în priviri o întrebare, căreia Almeiuna i-a răspuns prin cuvinte întrerupte de emoțiunea ce-i tălă resuflatul.

— Paule... nu înțelegi, nu simți tu nimic... nu veți că mi-e cu neputință să te las să plec?... Nu i-a mai zis nici domnule nici dta.

„Paule“ „tu“ îi sunău așa de mângăios la ureche.

— Dar de ce să nu plec... pentru Dzeu?...

Își acoperi ochii cu mâinile și imbojurându-se la față, îi șopti: Pentru că, pentru că... Ah mi-e greu... și într'un fel și într'altul, tăcerea e mai zdrobitoare... de aceea află, dragă Paule, că te iubesc, da, imi ești drag atât de mult!...

Vorba „te iubesc“ rostită de Almeiuna cu atâta sinceritate și căldură, pe care nu o mai auzise de la alta, îl făcu să tremure întocmai ca o frunză abia înmugurită la adierea înteiului zefir primăvărat.

Ochii Almeiunei esprimau atâta suferință, încât ori care altul s'ar fi înduioșat pe când Pandu nu părea în stare să priceapă rostul iubirei cum se cuvine unui adolescent...

Ochii lui fixați într'un punct arătau că vor să deslege o problemă necunoscută lui și acest necunoscut îi inspiră o temere, care cu clipa se măria și nu vedea altă scăpare decât să poată părăsi mai repede pe această femeie pe care o vedea pentru prima oară și apoi modul de a face cunoștință întorcându-l din drum, îl făcea să bânțuască începutul unei nenorociri.

N'avusese până aci ocaziune să fie în relațiuni cu persoane de felul Almeiunei. — Apropierea de această femeie i se părea lucru bizar... neobișnuit și cum nu mai cunoscuse până acum dscât pe mamă-sa, pe Fani și pe colegi, prezența Almeiunei, apropierea de această femeie, i s'a părut o prăpastie neagră, iar umblând pe potecuța ce ocolia prăpastia, căută să scape cu ori ce preț... chiar prin fugă.

Zise înțepat:

— Doamnă, dați-mi voe să me retrag, stați departe și v'am spus că n'am felinar cu mine.¹

— Nu, nu, n'ai să pleci Paule, trebuie să aflî mai înteu cine sînt și ce doresc de la tine, acordă-mi pentru aceasta un ceas două, cât va fi de trebuință spre a me destăinuî ție, suflete nobil, fără să bânțuești așa ceva până în acest moment.

Fără voia lui, remase pe colțul canapelei ce venia în dreptul usei și o esamina cu privirea-i naivă, pe când Almeiuna printre lacrimi și suspine continuă:

— E un an de când sufer de dorul teui, Paule, te vedeam în fie-care zi de două ori trecend pe lângă fereastra mea; dar ce folos, nu ți-am putut vorbi nici odată.

„Ah! de mi-ar fi permis coranul să ies în calea ta, să-mi desvelui obrajii din închisoarea feregelei să-ți vorbesc!

„Să surprindî zimbetul meu amoros — poate că ai fi ghicit cât de mult te ador.

„Dar fie blestemată religiunea lui Mahomet care

¹ În Turcia legea ad-tivă oprește circulația pe strade în timpul nopții fără felinar.

a hotărit soarta femeilor musulmane: în feregea ascunse, în casă zidite ca de vii, sclavele unor oameni fără simț... veșnic pofitori și nici odată iubitori."

Și această femeie în vârstă de 20 ani vorbise din suferință, pentru care nu-i lipsise nici căldura, nici darul convingerei.

Inse ce raport aveau sbuciumările inimei sale cu calmul bietului Pandu, ferit până acum prin însăși natura lui de mrejele amorului.

Suferința ei având drept cauză amorul lui Paul, cel dintău amor, negreșit luă proporții în fața slăbului erou, care tremură de acea frică copilărească, ce coprinde inima unui băiat când întârzie noaptea pe drum și știe că locuința i-e departe.

Acest motiv îl făcea să-i fie peste fire de a o înțelege, de aceea la toate destăinuirile ei, dănsul repetă:

— În fine, doamnă, să-mi dați voe să me retrag, căci am întârziat și apoi ce pot face eu la toate câte mi le-ați spus?

— Să rămâi să ieși masa cu mine și să nu te îngrijești de felinar. — Voiți pune la dispozițiunea ta pe credinciosul meu Hasan care te va conduce până acasă; aci să știi că ești în cea mai mare siguranță și dacă voești să rămâi pentru totdeauna, nici un fir din părul tei bălan nu se va clinti până va trăi Almeiuna.

— Nu, doamnă, am datorii acasă, mama și soru-mea ar înebuni de groază, vedând că noaptea înaintea și eu nu mai sosesc.

(Va urma.)

Petru Vulcan.

Serisoare.

*Azi nu mai bați incetisor
Tu la portiță,
Te-ai dus de par' că n'ai mai fost,
Bădiță.*

*De ce-ți treci vremea pe la școli
În țeri streine,
Când știi că me topest de dor
Eu după tine.*

*O, vin' acasă incurând
Cu bine,
Căci vai pustiū e satul nost
Fără de tine.*

*Te-asteaptă crângul îmbrăcat
De serbătoare,
Și serî senține și cu dor
Și draga-ți Floare.*

*De carte Nițule tubit
Vești de te lasă,
Căci mor de nu vii incurând
Acasă.*

*O știi, că și tu ți-ai urit
A ta viață,
Mai fericit vei fi la plug
Cu mândra 'n brațe !...*

Elena din Ardeal.

Monna Vanna.

În timpul din urmă a străbătut și pe la noi o piesă teatrală, care obține în lumea mare aplause după aplause. E „Monna Vanna“ de scriitorul belgian Maurice Maeterlinck.

Piesa este de o putere dramatică uimitoare. Scriitorul ei, un conducător al curentului așa numit „simbolic“, a știut să întrețese într-o poveste medieală niște accente nouă, neauzite până acuma, cari farmecă auditorul.

Înainte de toate trebuie să șcim prin ce se caracterizează simbolismul și misticismul acesta din literatură.

Jules Lemaitre, celebrul estetician și critic francez, ne dă deslușiri foarte nimerite, zicând despre misticismul lui Maeterlinck următoarele:

„Impulsiunile secrete și necunoscute ale noastre, cari preced și prepară pasiunile mortale: ceea ce este involuntar în cuvintele, în gesturile, în privirile noastre; comunicațiunile fine ale gândirii de la o făptură la cealaltă; semnele esterne cari influențează asupra noastră, asupra destinului nostru; misterioasele raporturi, desvelite fără de veste între lumea corpurilor și lumea morală; urmirea în care ne lasă câte-odată acest fapt simplu, că noi trăim, fiind aceasta estraordinar și neînțeles; în fine, frica de moarte și presimțirile, divinațiunile, frica fără de nici o cauză prezentă, frica nehotărită a unui lucru indeterminat; anumite fenomene de telepatie; toată partea noastră, pe care ne-o cunoaștem și nu o putem guvernă; aceea ce se petrece în cercul luminos al sufletului și ceea ce este, întocmai ca acesta, în plina esistență a psihologiei; întunerecul nostru intern și pentru ca să o spun cu un cuvânt, viața inconștientă a spiritului (căutați definiția în Schopenhauer): iată în liniamente generale ce exprimă Maurice Maeterlinck în tablouri prescurtate și înfloritoare, cu ajutorul unor personaje simplificate, „delocalizate“, cari locuiesc palate și codrii seculari și, pe cari îi numește cu drept cuvânt „marionette“. M. Maeterlinck eră poetul înfricoșat și subtil al inconștientului, a aceluia fără de noi ce există în noi, ar zice un metafizician, a aceluia ce este interior din punct de vedere psihologic și din punct de vedere psihologic în sentimente și acte de unde drama și romanul își află materialul obișnuit.*

În sensul acesta a scris Maeterlinck până ce nu a pășit cu „Monna Vanna“ în public. „Monna Vanna“ este o dramă, care se apropie mai mult de omenesc, decât toate celelalte scrise de Maeterlinck.

Cu „Monna Vanna“ par' că vrea să rupă cu trecutul său literar. Acuma, de curând, s'a dat pe scena teatrului din Berlin ca premieră „Pelleas și Melisanda“, o altă piesă dramatică, care datează din prima epocă a scriitorului. După critica unui mare ziar din Berlin „pe dinaintea privitorului trec ca vizuri sficioase figuri și întâmplări: vorbirea oamenilor un murmur sficios, gândirea lor o presimțire vecinică; totul înăbușit de o temă îmbrăcată în lirism. Trebuie ca liniile trase să le completezi, ca vorba spusă să o desfaci și să cetești și mai multe în ea.“

Altfel este la „Monna Vanna“. Însuș autorul mărturisește unui interview-eur al său:

* Les Annales politiques et littéraires. Nro 987. Anul XX.

— „Nu căutați în „Monna Vanna“ nici misteriu profund, nici persoane cari isbucnesc cu simțurile lor afară de sensurile lor, ci numai o îngrămădire de aventuri extraordinare. Nu se întâmplă nici un omor, nici o vărsare de sânge și totul se petrece în 24 de ore. (Les Analels nr. 987, an XX).

Această piesă teatrală este o podoabă a literaturilor întru cât de mult nu s'a mai audiat de pe scenă o apotheosare mai frumoasă a iubirii ideale.

Traducerea de față, care conține scenele 3 și 4 din actul al II-lea, s'a făcut numai ca să se arate cât de măestru a știut Maeterlinck să alcătuiască o scenă de dragoste, acuma, când avem atâtea și atâtea zeci și zeci de forme.

Partia de față nu-și pierde din valoare dacă se cetește și singură fiind spus conținutul pe scurt deja de mai înainte.

Critica încă nu și-a spus părerea definitivă asupra acestei drame. Sînt multe controverse, sînt mulți pro și contra, dar, pe lângă toate controversele, toți sînt de acord, că partea idealizată a dragostei este foarte frumos redată.

Cuprinsul, pe scurt, este următorul:

Pe timpul luptelor pentru supremație în Toscana a orașelor Pisa și Florența, Prinzivalli e trimis din partea Florenței ca să atace Pisa. Asediul se întâmplă și Pisa e dată pradă unei foamete cumplite. Comandantul Pisei, Guido Colonna, trimite pe tatăl se, Marco Colonna, în cortul lui Prinzivalli să caute chip de scăpare din starea desperată, în care se află cu toții. Prinzivalli, un mercenar foarte cult, primește cu multă curtenire pe încăruntitul părinte, ca „Priam în cortul lui Achille“, după cum spune bătrânul. Vorbese despre artă, despre Homer, despre Plato și se contopese în lumea ideală a frumosului.

În sfârșit își aduce aminte și de misiunea sa și capătă un răspuns îngrozitor. Toată cetatea să fie scăpată din ghiarele morții cu o singură condițiune. Sosește iarăș la fiul se, care-l așteaptă cu nerăbdare.

— „Vorbește!“ i zice Guido, după ce a ascultat laudele la adresa lui Prinzivalli.

— „Nu îndrăsnesc“.

— „Vorbește dar!“

— „Totul va fi scăpat, dacă casta ta soție, Monna Vanna, va petrece o noapte în cortul invingătorului, învăluită numai într'o manta“.

Guido respinge cu indignațiune această propunere, dar silit se învoește, gândindu-se la salvarea a 30.000 de oameni și când Monna Vanna spune cu toată hotărîrea, că vrea să scape orașul de chinurile îngrozitoare.

Monna pleacă între chiotele de bucurie ale mulțimii, care o încungiuță estasiat de veselie. În loc de sêlbăticeul barbar, în loc de o bestie plină de sensualism, ea găsește un tinăr îndrăgostit deja din copilărie de ea, un tinăr plin de idealism.

Scena aceasta este cea mai de forță din întreagă piesa și aceasta scenă se află tradusă în paginile de mai jos.

Vanna se reîntoarce în Pisa. Orașul a căpătat ajutor de la Prinzivalli, care voește să-și răsbune asupra comisarilor Florenței, cari îl acuză de trădare pe nedreptul. El scapă din mâinile Florentinilor, fugind cu Vanna la Pisa. Aici Vanna se apropie plină de bucurie de bărbatul ei, de Guido și-i spune, să nu-i fie teamă: ea a ramas neatinsă.

Guido este caracterul sanguinic al Italianului pătimaș.

Nu-i dă creștere. I ride în față și se ambiționează spunând, că dacă i va spune adevărul și numai adevărul, îl va lăsa pe Prinzivalli să meargă în plata Domnului; dar dacă nu, se va răsbună amar asupra lui.

În momentul acela se petrece în sufletul Vanei o luptă decisivă. Până acuma a stat la îndoială, avea dragoste pentru amândoi. În Prinzivalli iubiă pe amoresul ideal, curat și constant, în Guido pe bărbatul credincios. Dar acuma-i apare Guido în adevărata lui lumină, cu gelosia lui, care nu cunoaște margini, cu neîncrederea lui față de ea, cu care a trăit ani de fericire casnică. Și în momentul aceasta vede superioritatea lui Prinzivalli, vede cât de mult, cât de adânc o iubește și se decide la o minciună.

„Nu! Nu! E al meu!... Am mințit!... Am mințit!... (Dând soldații la o parte.) La o parte, toți! La o parte, e al meu!... E al meu!... Voesc ca numai mâinile mele...“

Prinzivalli strigă plin de sbucium: Minte! Minte! ca să me scape; dar nici o jertfă...

Vanna îl molcomește, i pune mâinile în lanțuri șoptindu-i plină de foc în urechi: Tac! Asta ne scapă! Tac, asta ne unește!... Tu ești al meu, eu sînt a ta!... Lasă-me să te pun în lanțuri... Te voi eliberă!... Voi fi paznica ta!... Vom fugi de aici!...

Guido acuma crede Vanei. I predă cheile temniței lui Prinzivalli, iară Vanna, cu o privire plină de amor pentru Guido, dar în realitate plină de dispreț șoptește:

„Până aci a fost un vis urit!“

„Cel frumos începe acum!“

„Cel frumos începe acum!“

Astfel se încheie drama.

O analiză literară a acestei drame ar cere o amănunțită scrutare psihologică, ceea ce nu este scopul rëndurilor de față.

(Va urmă.)

Horia Petra Petrescu.

Din prag.

După ani de tristă rătăcire

Prin pustii pe mări printr'o zahară,

Iar aud de prima dată iară...

Toaca sus în deal la mănăstire.

Unde-î necredința mea păgână,

Ingenunchi la sfânta liturghie

Și-ți trimit prinosul meu și tie,

Cari prăpasti m'ai trecut de mână.

Plîng încet și inima me doare,

Simt c'am petrecut o 'ngropăciune,

Ingenunchi și capul culc pe prag...

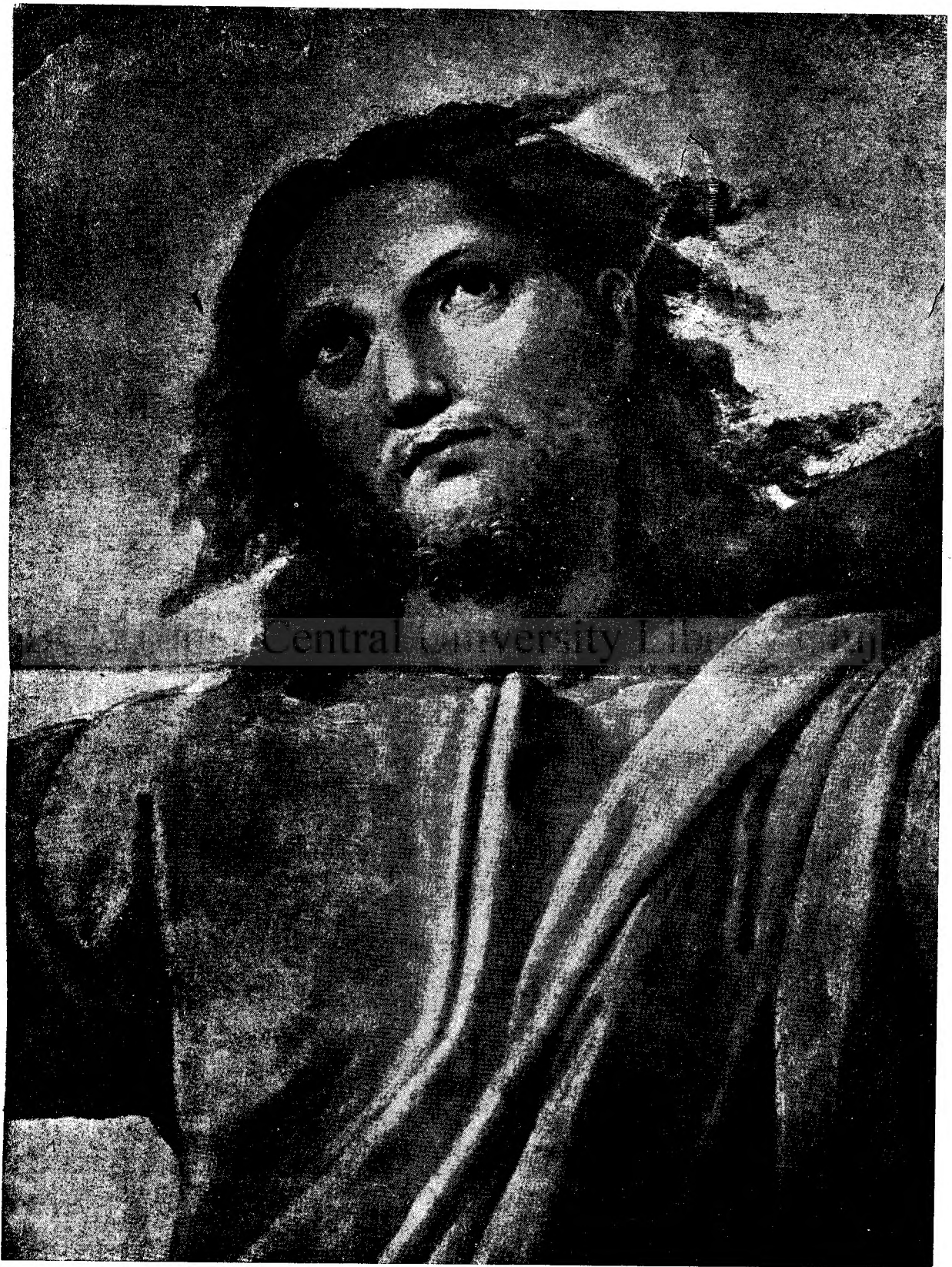
Ourgeți lacrămî binefăcătoare,

Ca tămăle sfântă v'aș depune

Pe mormântul idolului drag.

10 aprilie n. 1903.

María Cunțanu.

A ñ v i a t !

Cântec popular.*

— Din Munții Neamțului. —

Foiluță ș-un lipan,
Trecuî Dunărea p'un deal,
Me 'ntelniî c'un Turculean.
— Bună ziua, Turcule.
— Mulțumescu-ți, domnule,
— De unde vii, Turcule?
— Di la Plevna, domnule.
— Ce-î la Plevna, Turcule?
— Bătălie, domnule.
— Cine se bat, Turcule?
— Bate Rusu cu Turcia
Și Carlu din România.
Ziua, noaptea, gloanțe plouă,
Tot pământu-î plin de rouă
Și nu-î rouă din senin,
Numai sânge de păgân,
Sângele păgânului
Bate 'n coama murgului,
Sângele creștinului
Până 'n scara murgului.
Foiluță ș-o para,
Bate vântul Miercuria,
Miercurea și Vineria,
Trec soldații Dunărea,
Câte trei alătura.
Foiluță pui de nuc,
Tot imi strigă-un pui de ture:
— Vai săraca Plevna noastră,
Țara-î mândră și frumoasă,
Cine-a fi s'o stăpânească?
La un Rus din Rusia
Și Carlu din România.

Cules de

Const. Calmuschi.

S c a r l a t i n a .

Scarlatina, de și este menționată de Thucidide în istoria rebelului din Peloponez (430 a. Chr.), când pare a fi făcut ravage mari în rândurile Grecilor, nu mai apare pe scena boalelor europene până la 1627, când Döring o descrie la Breslau, iar ceva mai târziu (la 1661) apare la Londra, unde Sydenham o numește „Scarlet fever” spre a o distinge de pojar, perdându-se astfel numirile ei anterioare: de „Morbili ignei” și „Rosalia”.

Pe dată ce înse ea s'a stabilit în Europa, ori de unde pustiū să fi venit, scarlatina a obținut un bilet de identitate din partea corpului medical, și nu ne mai este permis să o confundăm nici cu o Rosalia obscură, nici cu pojarul. Am auzit încă în copilăria mea vorbindu se între țărani: „nu-î pojar, ci e foc viu!” și nu știu dacă există o denumire mai potrivită pentru această boală.

Foc viu e și pe din afară și pe dinăuntru: arde pelea și clocotește și sângele bolnavului de scarlatină. În multe cazuri acest foc pare a fi de

* Reproducem acest cântec din volumul scos la Galați de profesorul Const. Calmuschi sub titlul „Din munții Neamțului” care cuprinde excursiunile cu elevii sei. Acest cântec, asupra căruia ne-a atras atențiunea dl. T. Maiorescu, e interesant, pentru că este primul prin care poporul cântă pe regele Carol și luptele de la Plevna. Red.

paie și boala în 2—3 zile nici că mai dă semne să fi fost vre-odată. Unii zic chiar că scarlatina nici nu ar fi o boală așa de rea prin sine însăși, ci că ea, de și scurtă și blândă, sguduie organismul nostru din temelii pe ascuns și așa de teribil încât îl reduce rezistența la zero, astfel că scarlatina se complică cu diferite alte boli care ne omoară. Aceasta mai ales în copilărie.

Este adevărat că scarlatina este boala epidemică a copiilor și că un adult, un organism mai încercat în luptă cu diferiții microbi, nu se îmbolnăvește de scarlatina, sau dacă o ia, nici nu zace de ea. Cu atât mai teribil poate densa să se ivească în corpul plâpând și îngăduitor al copilului nevinovat, ori purtând vina părinților lui. Deci aparența blândă a unor forme de scarlatină depinde poate și de virulența microbului; nu este înse mai puțin adevărat că în aceeași familie, între aceiași frați, un copil abia zace, iar alții mor de o scarlatină fulgerătoare, așa că nici nu mai poate fi vorba de complicații. Scarletina omoară de-a dreptul, singură, fără ajutoare, de și acestea, când e vorba de scarlatina, curg din toate părțile în puhoale ne mai pomenite.

Se zice așa și așa, de oare-ce microbul scarlatinei încă nu este descoperit și astfel multe putem vorbi și serie fără control, mai ales când voim a fugi de știință și de răspundere. Faptul principal și inalterabil este că scarlatina e o boală microbieniă, direct și indirect foarte contagioasă, și care dă o morbiditate și o mortalitate foarte mare între copii.

După o statistică engleză morbiditatea scarlatinei este:

De la 0—5 ani	64%	din totalitatea copiilor bolnavi
” 5—15 ”	32%	”
” 15—25 ”	2.6%	”
” 25—35 ”	0.9%	”

Englezii sânt escelenți statisticieni și, dacă la noi nu există o morbiditate cu o percentualitate așa de mare ca în Anglittera, cauza e, după părerea mea, că la noi casurile ușoare nu se înregistrează, și tot din cauza aceasta, la noi mortalitatea pare a fi mai mare; e posibil înse că și clima umedă a Anglitterei să favorizeze această boală acolo.

În tot cazul, rolul nostru de igieniști crește la dimensiunile cele mai mari când ne găsim în fața unei epidemii de scarlatină, căci tocmai deosebirea enormă ce o găsim între diferitele cazuri de scarlatină, în ceea ce privește gravitatea boalei, face atât de importantă profilaxia scarlatinei.

Acest rol înse se împovărează mult de împingurarea că microbul scarlatinei nici nu e cunoscut. S'a găsit microbi în mod mai mult sau mai puțin constant în scarlatină, dar boala nefind transmisibilă la animale și de oare-ce cuiburile scarlatinei sânt amigdalele gâtului nostru, unde întelnim vecinic roșuri de microbi, ea se complică lesne, se asociază cu alți microbi și astfel nu mai poți da de rostul fiecărei specii de microbi ce găsim la scarlatinoși. Căci, de ar fi numai unul patogen (vătămător), am zice: „l-am prins”; dar de multe ori se găsesse 3—4 feluri de microbi, cari inoculați la animale de esperimentat omoară, fără ca înse vre-unul să provoace o boală la fel cu scarlatina omului. Acum spuneți și dvoastre că nu am eu dreptate? Sântem în preajma luminei, dar încă nu e ziua deplină pe câmpul scarlatinei.

Ei, dar până s'o luminează bine de tot, ca să-l

stăpânim cu pintenii în coastă pe microbul specific al scarlatinei, până se va descoperi un serum divin ca cel contra difteriei, trebuie să evităm boala prin cunoaşterea şi punerea în aplicare a măsurilor profilactice, cari fac imposibilă infecţiunea.

Căci în definitiv tot mai bine este a nu te îmbolnăvi de loc, decât a trage cu nădejdea că vei scăpa cu o scarlatină uşoară; dar dacă, Doamne fersece! va fi mortală? Deci, de şi am zis că forţa noastră de rezistenţă, darul divin ce ne stăpâneşte, este medicul cel mai bun, ar fi o crimă să ne biziim numai pe întâmplare, căci rezistenţa omului fiind foarte diferită, după felul boalei, numai respectarea preceptelor igienice poate să încoroneze comoara naturală ce zace în forţa noastră de rezistenţă contra scarlatinei.

Cine nu e pasăre sburătoare, nu poate intra în o cetate bine îngrădită decât pe porţile de intrare. Porţile de intrare a microbilor scarlatinei sunt amigdalele, unde în totdeauna naşce o angină înspăimântătoare, chiar mortală. Nu putem înse să tăgăduim în mod absolut că infecţiunea scarlatinei nu poate avea loc şi prin alte porţi de intrare accidentală, ca diferite leziuni de piele, de şi aceasta este încă poate cu drept cuvânt pusă mult la îndoială.

Cu toate acestea, partea cea mai principală în profilaxia unei boli este cunoaşterea deseveşită a tuturor căilor prin care cineva se poate molipsi de acea boală. Căci, dacă şcim acestea, apoi de sine se înţelege că vom şci şi să ne ferim de acea boală.

Ziserăm că poarta principală de intrare a microbilor este amigdala, dar nu e mai puţin adevărat că infecţiunea se poate face şi prin mucoasa întregului tub digestiv, căci dacă materiile din gât sunt principalele substanţe infecţioase, apoi nu e mai puţin adevărat că materiile fecale, sputa şi puroaiele buboanelor scarlatinoase, cojirea epidermei pielii sunt tot atâtea elemente admise încă ca infecţioase. Deci, dacă e posibilă contagiunea la albuminuriei de natură scarlatinoasă, prin materii şi prin peliţele de descămare, paza de scarlatină e foarte anevoioasă.

(Finea va urmă.)

Dr. A. Tălăşescu.

Doine populare şi strigături.

— Comitatul Hunedoara. —

Sus pe dealu cu bujor
Me 'ntelnii c'un domnişor,
Domnişoru me 'ntrebá:
— Fată eşti, nevastă eşti,
Cu bărbatu cum trăeşci?
— Cu bărbatu trăesc bine,
Că tot pe palme me ţine.
Până el cină la masă,
Io pândesc pe la fereastă,
Când me duc ca să-mi taiu pită,
Lacrimile din ochi pică.

(Auzită în Vulceş.)

Iepuraş, iepuraş

De pe unii te lăturaş?

— De pe valea murgului,
Vădui fata Turcului,
Mărgelată
Cercelată,
Cu patru cercei de piatră:
— Ieşi mamă de me veđi,
Cum me 'ntorc în haîne verde,
După casa micului
În braţele voinicului!

(Moşul Ştefan. Veţel.)

Hei leliţă lelişoară,
Ce te cânti că n'ai de moară?
Că ţi-i moara la fereastă,
Îţi pică făina 'n casă.
Fă-ţi pogace
Când îţi place,
Fă-ţi plăcinte
Când ţi-aminte!

Munte munte peatră seacă,
Lasă voinicii să treacă!
Să treacă la ciobănie,
Să scape de cătănie.
Cătănia cui i bună?
— La ficiorii fără mumă.
Cătănia cui i dată?
— La ficiorii fără tată.

(Junele Romul Popa. Veţel.)

Fetile din satu nost
Se mărită şi pe post,
Cu pită şi cu răgită*
Numa să fie 'nvălită.
Pe costiţa cu căpsuni
Fac fetile 'nchinăciunii,
Sâmbăta, duminica,
Doară s'or mai mărită.

(Aron Balint june. Veţel.)

Cine trece pe petrar?
— Bădiţa mărgăritar,
Gura lui păhar criştar,
Păru lui mătasă verde,
Mult mi-! frică că l-oiu perde,
Că l-am mai perdat odată
Şi l-am căutat lumea toată,
L-am căutat
Şi l-am aflat,
La mijlocul codrului,
La porţile dorului,
Unde staţ porţile 'nchise,
Măndrele pe table scrise.
Prinse dor a me 'ntrebá:
— Doară cauţi pe cineva?
Căut pe hăl cu peană lată,
Sus i Dumnezcu să-l bată,
Căut pe hăl cu peana verde,
Sus i Dumnezcu nu-l rebde,
Că m'o 'nvăţă a iubi
Şi m'o lăsat a dori,
Dumnezcu l-o pedepsi!

(Eva Barbu, jună. Vulceş.)

Culese de:

* Ridiche.

Emil V. Degan.

SALON

„Sybaris“.

Roman, de Ioan Adam, București. 1902.*

Autorul de a cărui lucrare voim să ne ocupăm în aceste rânduri, este unul din tinerii noștri scriitori cu talent. A scris nuvele, glume țărănești și romanuri, cari au atras atențiunea și apretierea cercurilor noastre literare. Lucrările sale arată că cel ce le-a scris are calitățile unui bun povestitor: spirit de observațiune care vede tot ce se petrece în giurul lui, judecată care știe să cumpenească ce e bine și ce e rău, fantasmă care îi dă farmecul d'a prezintă totul în o bogăție de culori și o limbă potrivită, ușoară și clară, frumoasă și ademenitoare, care se duce pe cetitori.

Ioan Adam nu scrie pentru ca numai să ne povestească vr'o istorie mult puțin mișcătoare, ca astfel să ne stoarcă simpatia și compătimirea. În lucrările sale narațiunea însaș nu este un scop final, ci numai o formă, un mijloc pentru discutarea unor chestiuni sociale, pentru propagarea ideilor ce formează crezul său literar. Densul este un sociolog, care aprofundează starea psihică a vieții publice și familiare din România. Arată relele ce bântuiesc societatea română și astfel reclamă îndreptarea lor.

Spre a ne prezintă un tablou cât de fidel și variat, densul ne conduce prin diverse straturi ale populațiunii. Întrăm în culisesele frământărilor politice, unde intrigele zădărnicesc intențiunile bune; vedem peripețiile vieții publice, în cari motorul principal este egoismul; asistăm la mișcările studentești, în fruntea cărora se cocotează fanfaronada; ne ducem în niște familii, unde ne scârbim de destrăbălarea moravurilor; vedem viața de pe strade cu toate desfrânările sale...

Și sub impresiunea tuturor acestora, printre cari abia găsim câte un om cinstit, simțim par că o nădușală, dorim aer curat, ca să respirăm mai ușor. Și autorul ne conduce la țară, vedem natura dătătoare de viață, zărim satul sărăcăcios și iată-ne în fața poporului istovit, de care nimeni nu se îngrijește, care e vrednic de plâns, încât inima ni se stringe de durere...

Tabloul e posomorit. Impresiunea e foarte dureroasă, deprimătoare chiar. Colorile sunt toate întunecoase, ba negre. Vădându-l, patriotul bun trebuie să se pună pe gânduri, căci i se denotă un mare pericol, decadența morală.

Tabloul acesta are in se un defect, este prea monoton. Zăgrăvindu-l, artistul s'a servit aproape de aceleași culori pessimiste. Un întineric ne împresoară de pretotindenți și numai din când în când ne licărește câte o zare de lumină mângăitoare.

* Raport prezintă Academiei Române, în comisiunea de nouă a premiilor anuale, în sesiunea generală din anul acesta.

Alătura de figurele și episoadele corupțiunii, autorul nu ne încuragează destul cu tipurile moralei. Față de decadența strivitoare nu a ridicat mai impunător steagul cinstei.

Cu gândul d'a vindecă reul, scoțând la iveală stări publice și sociale infecte, autorul merge prea departe, trece marginile peste cari bunul gust nu-l poate însoți, trage perdeaua de pe unele incidente cari nu sânt menite pentru publicitate, povestește întâmplări cari în o bună societate nu se pot spune.

Iată cuvântul pentru care o instituțiune ca Academia, care e și păzitoarea bunelor moravuri, nici odată nu poate să încurageze astfel de lucrări, fie ele scrise cât de genial, căci nu talentul se respinge, ci numai forma prin care se manifestează.

Am ținut să accentuăm principiul acesta, ca să dăm un avertisment pentru viitor acelora cari cu asemenea lucrări vin să solicite premiile Academiei.

Este necesar să facem aceasta, pentru că vedem cu durere, că în anii din urmă s'au prezintat la concursuri mai multe lucrări, cari sub pretecestul d'a ne înfățișă viața reală, debitează niște produse certate cu morala, alunecate pe povârnișul pornografiei, ba unele chiar cădute în abisul hidos al acesteia.

Este de dorit ca dl Ioan Adam, care se prezintă cu atâtea calități valoroase, să părăsească direcțiunea prea naturalistă și să vină cu lucrări cari să se poată ceti în toate saloanele și în deosebi de tinerimea noastră de ambele sexe. Atunci și Academia va putea să-i dea încurajarea cerută.

De ocamdată nu putem decât să-i laudăm talentul, care scăpat de cătușa naturalismului, de niște lungimi obositoare ale compoziției și de unele provincialisme de limbă, va putea să producă lucrări de care toți să ne bucurăm.

Iosif Vulcan.

Mode noue.

Se pare că moda s'a săturat în sfârșit de plastică, căreia i-a făcut multă vreme cele mai mari concesii, și se apropie iarăș de draperia grecească. Cel puțin modelele pentru costume, mantale, bluze, etc., destinate pentru sezonul pe primăvară și de vară, arată o mare largime și o abundență de cute în ori-ce direcțiune.

Această modă nouă este foarte drăguță, dar cere un lucru: talie sveltă care să scoată în relief garnitura abundență, cutele și volanele. Vai de cea damă de modă *par excellence*, care dispune de mai multă corpolență decât figurile svelte care corespund idealului de frumusețe al secesioniștilor, de oare-ce trebuie să facă o cură de foame și de masagiū pentru ca să capete figura ideală pe care o cere tirana modă.

Stofele modernă de primăvară și de vară pentru această modă bogată în cute, sânt moi și mlađioase chiar și cele în gust englez, după chipul stoffei Homespun. Ca *haute nouveauté* sânt voile cu franje de mătase, crepe de China, Mousseline de Soie, bast, stoffe de mohair cari se purtau acum cinci-zeci de ani sub numele de „Mixlustres“, și postavuri fine, ușoare, cari se întrebunțează foarte mult pentru confecțiunea mantalelor.

Carta modernă a colorilor arată tonuri slabe pastel, ca campagne, lila deschis, argințiu, albastru galben, albastru verde, marengo, fraise etc., nuanțe cari se potrivesc foarte bine cu farmecul primăverii în natură.

Dantelele predominază și la mantale, cari au o formă foarte largă cu mânecile colosale și ajung unele aproape până la genunchi, iar altele numai până la șolduri. Garnitura lor este bogată și plină de gust, din broderie, dantele groase, pasmanterie, etc., și se compun din pelerine simple, duble și triple, de formele cele mai complicate.

Foarte originale sunt mantalele în etamină, în negru, alb sau biscuit, cu căptușală de taffetas care lucrează discret sub stofă în formă de gaz. Numai o stofă lată de dantelă formează gulerul și care este unica podoabă.

În general nu se poate închipui un paletot elegant fără guler cu dantelă. Pentru garnitură se preferă dantelele *Point lace*, *Guipure* și cele irlandeze.

Olimpia.

LITERATURĂ.

Analele Academiei Române. Din Analele Academiei Române a apărut tomul XXV, seria II, 1902—1903, care conține partea administrativă și desbaterile. Fasc. I. Aceasta ne oferă procesele verbale ale ședințelor de peste an ținute după închiderea sesiunii generale din 1902 și până la întrunirea sesiunii generale din anul curent, precum și unele din comunicările făcute.

Scrieri noue de D. Teleor. Au apărut la București: „Din viața regelui Carol“ schițe pentru popor, — „Din viața mea de medic“ schițe umoristice, — amândouă de D. Teleor.

O nouă antologie română. Dni Gh. Adamescu și M. Dragomirescu au dat la lumină în București o nouă operă didactică de mare valoare, intitulată „Literatura română modernă“, o antologie a tuturor scriitorilor români moderni, cu notițe biografice și numeroase bucăți alese din operele lor. Un volum de 430 de pagini. Prețul 4 lei.

Biblioteca pentru toți, care apare la București sub direcțiunea dlui A. Alecsandrescu-Dorna, publică volumul seif pe martie — vol. 201. Volumul conține o nouă culegere de anecdote ale cunoscutului scriitor dl Th. D. Speranția, cu titlul „Anecdote împănate“. „Biblioteca pentru toți“ își urmează, cu volumul acesta calea către popularizarea scriitorilor români, îndeplinindu-și astfel principala sa tendință. Fie-care volum din „Biblioteca pentru toți“ se vinde cu 30 bani, la librăria-editoare Leon Alcalay București și la toate librăriile din țară și capitală.

Poveștile populare ale dlui I. Pop Reteganul. Redacția ziarului „Poporul Român“ din Budapesta va scoate la lumină în mici broșure de câte 32 pagini, cele mai frumoase povești populare ale dlui I. Pop Reteganul. Prețul unei broșuri va fi 20 fileri.

Biblioteca populară a Asociațiunii Din aceasta publicațiune a apărut nr. 5 care conține: „Casa părintească, creșterea indivișilor și popoarelor“ de Ioan Popea fost profesor la gimnasiul român din Brașov, care a murit în ajunul Paștilor, înainte d'a vedea publicată aceasta lucrare a sa. Prețul 20 fileri.

TEATRU ȘI MUSICĂ.

Societatea pentru fond de teatru român. Comitetul Societății a ținut ședință în Brașov la 3/16 aprilie, luând parte președintele Iosif Vulcan, vicepreședintele Virgil Onițiu, secretarul dr. Iosif Blaga, cassarul Nicolae Petra-Petrescu și membrul George Dima. Întăiu s'a luat act de agendele curente. Din aceste relevăm raportul cassarului, care a arătat că starea casei până 'n ziua aceea a fost: în numerar cor. 232.644'56, în efecte cor. 88.420, cu totul cor. 321.064'56. Institutul de credit și economii „Selăgeana“ din Jibou a plătit taxa de membru fondator, 200 coroane. Dl dr. George Dobrin, avocat în Lugoș, a primit sarcina de bărbat de încredere al comitetului; asemenea și dl Elia Traila, avocat și director de bancă din Oravița. S'a decis ca fruntașii din Sebeșul-săsesc, unde se va ținea viitoarea adunare generală a Societății, să fie rugați a fixa termenul acelei adunări. S'a manifestat dorința ca acea adunare să fie cât mai literară, făcându-se cât mai multe lecturi de asemenea natură. Secretarul dl dr. Iosif Blaga s'a și înscris spre a lua cuvântul. Este de dorit ca în deosebi tinerimea noastră să useze de ocasiunea aceasta spre a se prezintă cu lecture bine pregătite. Totodată s'a luat hotărîrea ca comitetul să vină în ajutorul inteligenței noastre din S. Sebeș spre a putea aranja cu privilegiul adunării un concert-teatru la un nivel posibil nalt. Apoi s'a vorbit despre adunarea generală din anul viitor și s'a decis să se studieze unde ar fi locul cel mai potrivit. După aceste s'a discutat proiectul planului de acțiune al Societății, presintat comitetului, pe temeiul discuțiilor avute, de secretarul dl dr. Iosif Blaga. S'au făcut mai multe modificări, pe cari secretarul le va introduce în text; proiectul modificat se va comunica de nou membrilor comitetului, cari vor mai ținea o ședință în cauza aceasta, la care cei ce nu vor putea lua parte, vor trimite observațiunile lor în scris. După ce comitetul va adopta definitiv proiectul planului de acțiune, acela se va publica în revista noastră, organul Societății, precum și în celelalte ziare.

De la Teatrul Național din București. Dșoara Agata Bârsescu, înainte de-a pleca în străinătate, a ținut să se prezinte de două ori publicului bucureșcean. Prima din aceste reprezentațiuni s'a anunțat pentru mercuri la 9/22 aprilie cu „Messalina“ dramă în 5 acte de Wildebrandt. A doua se va da luni la 14/27 aprilie, ca reprezentație de adio. Cu asta ocașiune se va jucă renumita „Monna Vanna“ piesă în 3 acte de Maurice Maeterlinck, despre care publicăm o dare de seamă în numărul acesta de un nou colaborator al nostru.

Concert în Caransebeș. Un comitet sub președința dlui dr. P. Barbu, va aranja la Caransebeș, în duminica Tomei, concert în favorul Societății pentru fond de teatru român și al Societății române de cântări și musică de acolo. Program: I. Actul II din opera „Il Trovatore“ de Salvatore Commarano, musică de I. Verdi: Corul societății cu acompaniament de pian, susținută de dșoara Livia Madincea, și de orchestră. 1. Coro di Zingari, Canzone (Azucena), Scena e Raconto (Azucena), Scena e Duetto (Azucena et Maurico). 2. Scena ed Aria (Conte). 3. Finale II Coro. 4. Finale ed Esemble, Persoanele: Azucena; dna Lucia Barbu; Leonore, dra Sidonia

Nimu; Ines, dra Emilia Șielovan; Manrico, dl A. Aliontie; Conte de Luna, dl G. Bona; Ferrando, dl P. Hertila; Un țigan bătrân, dl I. Sacoșan; Solul, dl C. Galescu. Țigani, soldați, etc. Membrii activi ai societății de cântări. II. Marș Regal, cor mixt de G. Musicescu. Dans. Sâmbătă la 12/25 aprilie, seara de la 7—8 ore: Probă de Romana în sala societății de cântări.

Concert în Orăștie. Reuniunea română de cântări din Orăștie a dat acolo a doua zi de Paști concert în sala otelului „Transilvania“.

Concert și teatru în Recița-montană. Reuniunea română de cânt și musică din Recița-montană a dat acolo a doua zi de Paști, în localul casinei române, un concert popular, cu compoziții de: I. Velcean, G. Dima, T. Popovici, Musicescu. Apoi s'a jucat „Sărăcie lucie“ comedie populară cu cântece într'un act, de Iosif Vulean, musica de I. Velcean. Serata s'a încheiat cu dans.

Teatru în Raffna. Tinerimea română gr. cat. din Raffna a dat a doua zi de Paști o reprezentație teatrală, jucând piesa: „Un amor nefericit“ în 4 acte de Atanase Roșca. Reprezentația s'a dat în localul școlalei.

Teatru în Ighiū. Tinerimea română din Ighiū a aranjat a treia zi de Paști reprezentație teatrală, jucând piesa „Piatra din casă“ de V. Alecsandri. După teatru dans.

Concert și teatru în Țințari. Corpul didactic din Țințari a aranjat a doua zi de Paști concert declamatoric-musical, după care s'a represintat „Drumul de fer“ comedie într'un act de V. Alecsandri. În fine dans.

Concert și teatru în Mureș-Uioara. Corul român gr. cat. din Mureș-Uioara a dat a doua zi de Paști un concert popular, după care s'a jucat piesa „Dragoste copilărească“ de C. Murai, localisată de dr. I. Siegescu.

Teatru în Ictar. Corul vocal bisericesc român gr. or. din comuna Ictar a dat a doua zi de Paști sub conducerea tinerului econom Nicolae Georgevici o reprezentație teatrală, jucând piesa „Scene din viața militară“ în curtea școlalei.

Concert și teatru în Brașov. Societatea sodalilor români „Lumina“ din Brașov a aranjat a doua zi de Paști, în sala otelului „Orient“ concert de cântări și declamațiuni; după care s'a jucat „Iorgu de la Sadagura“ comedie în 3 acte de V. Alecsandri.

BISERICĂ și ȘCOALĂ.

Noul episcop gr. or. al Aradului, Pr. SSa I. I. Papp, a depus jurământul de fidelitate Majestății Sale în Viena vineri în 17 aprilie. Sfințirea de episcop se va ținea în 5 mai n. în Sibiiū.

Deputați din Bihor pentru sinodul din Arad au fost aleși: în cercul Oradea-mare, vicarul Vasile Mangra, mireni advocații Nicolae Zigre și dr. Florian Duma; în cercul Peșteș, parocul și asesorul consistorial Andrei Horvath, mireni Paul Fășie jude de tribunal și Ioan Papp deputat dietal; în cercul Tinca, protopopul Nicolae Roxin, mireni advocatul dr. Aurel Lazar și candidatul de adv. dr. George Roxin; în cercul Beliu, protopopul Petru Serb, mireni inv. pens. Paul Gavrilete și profesorul Ioan

Costa; în cercul Beinș, protopopul Ilie Moga, mireni advocații dr. Gavril Cosma și dr. Ioan Papp; în cercul Vașcăului, preotul Moise Popovici, mireni advocații George Lazaru și Emanuil Ungurian.

Fondul pentru înființarea unei școli de fetițe în Cluj, înființat înainte cu 33 ani la stăruința fostului consilier regesc Lazar, cu finea anului 1902 a avut un capital de 30.724 cor. 76 fil. Comitetul de acum, ne spune „Răvașul“, stă din următorii: president dr. Elie Dăianu, cassar dr. George Ilea, secretar Augustin Giurgiu, controlor Leontin Pop; membri în comitet: Dr. Alesandru de Vajda-Voevod, dr. Amos Frâncu, dr. Stefan Morariu. Liviu Pandrea și Romul Secoșan; membrii suplenți: Aurel Giurgiu, dr. Ioan Vajda și Ioan Titieni.

Sinoadele gr. or. române se vor întruni la Sibiiū, Arad și Caransebeș în duminica Tomii, conform dispozițiilor Statutului Organic.

Societatea de lectură a tinerimei române din Arad de la institutul pedagogic-teologic gr. or. va ținea în duminica Tomii ședință festivă în sala Casei Naționale, cu un program bogat și interesant, compus din vorbiri, declamațiuni și cântări.

GE E NOU?

Hymen. Dl *Bartalomeiū Zachara*, teolog în cursul III-lea și dșora *Roseta Comanici* se vor cunună la 13/26 l. c. în biserica gr. or. din Ludișor.

Teatrul român și presa maghiară. Ziarul „Aradi Közlöny“ din Arad, luând act de proiectul planului de acțiune pentru înființarea teatrului românesc, presintat în ședința comitetului Societății pentru crearea unui fond de teatru român, de secretarul dl dr. Iosif Blaga și publicat în numărul de Paști al ziarului „Tribuna Poporului“, scrie un articol de fond în care face o dare de seamă despre cuprinsul aceluși proiect. Apoi spune, că înființarea unui teatru românesc fiind o idee naționalistă, nu poate avea simpatii pentru ea. Cu toate aceste recunoașce că proiectul conține mai multe dispoziții bune, dintre cari relevă crearea de stipendii și obligamentul stipendiaților de a rămânea cel puțin zece ani în țară, ceea ce probează că Româniū vreaū să aibă o trupă teatrală valoroasă și nu una de taie-fugă. Apoi spune, că „stăruințele culturale în deosebi cultul artei au dreptul la stima generală. Și dacă teatrul românesc se înființează numai pentru scopuri culturale, din care politica se va eschide, atunci nu este motiv pentru a-l combate. Și până când la Pojon, Brașov și aiurea vom toleră teatrul german, — la Szabadka, Zombor și Neoplanta pe apostolii musei sërbe, — pân' atunci *n'avem dreptul a condamná teatrul românesc.*“ În fine înse observă, că în teatrul din Arad nici odată nu se vor da reprezentații în limba românească, căci acela e înființat de publicul maghiar pentru cultura maghiară. — Ziarul „Nagyváradi Napló“ din Oradea-mare, reproducând articolul acesta, omite părțile unde se combate teatrul românesc, precum și observația de la fine și încheie cu vorbele că înființarea teatrului românesc nu se poate condamná. De ocamdată constatăm cu plăcere, că presa maghiară începe a se ocupa mai calm de înființarea teatrului românesc, spre a reveni ca să discutăm aceasta chestiune importantă.

Asociațiunea la Baia-mare. Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român va ținea adunarea sa generală anul acesta la Baia-mare. Pentru a garanta succesul moral și material, comitetul despărțământului Sătmăr-Ugocia și alți frunțași din părțile acele s'au întrunit în Baia-mare la 27 martie la o convătuire, sub presiunea dlui George Șuta, notar dl dr. Vasilie Lucaiciu. Înteu s'a luat act, că magistratul orașenesc din Baia-mare, la cererea comitetului despărțământului, i-a pus la dispoziție sala festivă din Grand Hotel pentru adunarea generală și pentru petrecerile sociale care se vor aranja atunci. Apoi s'a fixat ca termen pentru adunare zilele de 9 și 10 august n. În cât privește partea socială, s'au fixat următoarele puncte: 1. Primirea serbătorească a comitetului central; 2. Seară de cunoștință; 3. Banchet solemn în ziua primă; 4. Concert; 5. Bal; 6. Escursiuni. Concertul va fi în seara primă, balul în a doua. La propunerea dlui dr. Teofil Dragoș, se va tipări o broșură, conținând istoricul orașului Baia-mare și o mică hartă topografică; totodată se va redacta și un ziar ocașional. Ca oratori s'au ales următorii: la primirea comitetului dr. Teofil Dragoș, la seara de cunoștință Alexandru Breban, la discursul de deschidere va răspunde George Șuta. Pentru conducerea tuturor afacerilor s'a constituit un birou central de trei inși: președinte dr. Teofil Dragoș, secretar Romul Avram, cassar Alexandru Breban. În fine s'au ales patru secțiuni: una pentru primirea și învartirarea oaspeților, alta pentru aranjarea concertului, a treia pentru aranjarea balului, a patra pentru banchet și a cincea pentru escursiuni.

Proces în contra „Călimdarului Poporului.” Procuratura regească din Cluș vrea să intenteze proces în contra „Călimdarului Poporului” din Sibiu. Redactorul răspunzător, dl Victor Lazăr, a și fost citat la judecătorul de instrucție din Sibiu. Incriminații sânt articoli: Credeul Românului, Révașul și biografia lui Avram Iancu. Pentru primii doi articoli a primit răspunderea autorul lor, dl Victor Lazăr. Al treile e scris de dl Buțoreanu, profesor în Iași. În ajun judele de instrucție a confiscat exemplarele cari se aflau încă nevândute la administrație, cu totul zece.

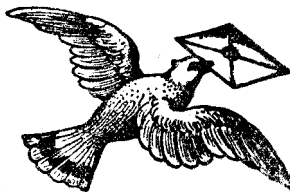
Procesul Cărții de Aur la Curie se va legi în urma recursului de nulitate al dlui apărător Coriolan Brediceanu, la 30 aprilie, fiind de față atât apărătorul cât și autorul dl T. V. Păcățianu.

Cauțiunea „Tribunei” În numărul de Pașei „Tribuna” aduse șcirea, că vicespanul comitatului Sibiu, a înșciințat redacția și administrația foii, că Curia aprobând amenda de 11.000 coroane, ce i s'a dictat „Tribunei” în procesul pentru o serie de articole, amenda se va detrage din cauțiunea ziarului.

Bijuteriile împărătesei Germaniei. Printre capetele încoronate din Europa, împărăteasa Germaniei trece drept aceea care are cea mai bogată podoabă de diamante. Ea a fost adesea prețuită de esperți, și chiar deunăzi un mare bijutier din Berlin, chemat la Potsdam, a prețuit la 6 milioane jumet. de franci giuvaericele personale ale Augustei Victoria, dintre cari o parte însemnată, de altfel, provin din coroana prusiană. Foarte simplă în toaleta ei, împărăteasa Germaniei nu-și scoate diamantele decât la rarele

ceremonii oficiale la cari asistă; de obicei, afară de inelele sale, ea poartă numai cercei de briliante și o mică broșă. Cutia ei de bijuterii cuprinde totuși 76 inele, 40 coliere, 57 brățări, alte obiecte prețioase de diamante, rubine, safire, smaragde, etc.

Poșta redacției.

La mai mulți. Primredactorul nostru absentând cinci săptămâni, s'a întors în ajunul Pașcilor. Iată cauza pentru care numai acuma poate să răspundă la scrisorile trimise la redacție pe numele său.

La mormântul tatii. E multă simțire în impresiunile trimise, dar fiind prea personale, regretăm că

nu le putem publică.

Almașul-mare. Cel întrebat sosind acasă, puteți să-i adresați ce ați voit.

Beteanu. Mulțumim. Îndată-ce vom dispune de spațiu

Călimdarul săptămânei.

Dumineca Tomii, ev. Ioan c. 20, gl. 1, v. 1.

Ziua săpt.	Călimdarul vechi	Călimd. nou
Duminecă 13	M. Artimon	26 Cletus
Luni 14	P. Martin	27 Peregrin
Marti 15	Ap. Aristach	28 Vitalis
Mercuri 16	M. Agapia. Irina	29 Petru
Joi 17	C. Simeon	30 Cătarină
Vineri 18	C. Ioan	1 <i>maiu</i> Filip
Sâmbătă 19	C. Ioan de la peșt.	2 Anastasia

Proprietar, redactor răspunzător și editor:

IOSIF VULCAN. (STRADA ALDÁS NR. 14/296b.)

BIHOREANA

institut de credit și economii
societate pe acții

în ORADEA-MARE.

Capital social 600.000 coroane.

1. Primește bani spre fructificare pe lângă libele de depuneri, sau în cont curent și după banii depuși spre fructificare plătește interese de 4 $\frac{1}{2}$ %. Darea după interesele de depuneri o plătește institutul.

2. Acoardă împrumuturi ipototecare.

3. Acoardă împrumuturi simple țărănești pe obligațiuni cu caventi (credite personale țărănești).

4. Escomptează cambii (polițe), efecte și pretensiuni sigure către casse publice cu scadențe fixe.

5. Acoardă împrumuturi pe lângă amanetare de efecte (lombard).

6. Acoardă credite cambiale și de cont curent cu acoperire ipototecară, sau de alta natură.

7. Îngrășează afaceri economice și tot felul de afaceri de bancă.

VERZEICHNISS

aller 55.000 Gewinne.

Der grösste Gewinn im glücklichsten Falle

1.000.000 Kronen.

Speziell sind die Gewinne wie folgt eingetheilt:

Sämmtliche Gewinne werden in ca. 5 Monaten gezogen und sind in Baar zahlbar.

	Kronen
1 Prämie mit	600000
1 Gew.	400000
1 " "	200000
2 " "	100000
1 " "	90000
2 " "	50000
1 " "	70000
2 " "	60000
1 " "	50000
1 " "	40000
1 " "	30000
1 " "	25000
1 " "	20000
1 " "	15000
36 " "	10000
67 " "	5000
3 " "	3000
437 " "	2000
503 " "	1000
1528 " "	500
140 " "	300
34450 " "	200
4850 " "	170
4850 " "	130
100 " "	100
4350 " "	80
3350 " "	40

55,000 Gew. u. Pr. **14.459.000** im Betrage

Noroc deosebit la

TÖRÖK.

Mulți, mulți au devenit prin noi fericeții!

Maî bine de zece milioane coroane aũ câștigat la noi onorații noștri mușterii.

Cea mai cu sorți loterie din întreaga lume este loteria noastră de clase priv. reg. ung., care se reîncepe în curând din nou. Din

110.000 losuri se sortese **55.000**

cu câștiguri în bani, va să zică jumătate câștigă din losurile emise, conform listei alăturate a câștigurilor.

Cu totul se sortește suma enormă de

patrusprezece milioane 459,000 coroane

în restimp de numai 5 luni. Întreaga întreprindere stă sub controlul statului.

Prețul losului original pentru clasa I face conform planului:

Pentru o optime	(1/8) fl.	— 75	saũ coroane	150
" " pãtrime	(1/4) "	150	" "	3.—
" " jumătate	(1/2) "	3.—	" "	6.—
" " un întreg	(1/1) "	6.—	" "	12.—

și se trimite pe lângă rambursă saũ trimiterea înainte a prețului. Planuri oficiale gratuit. Comande pentru losuri originale rugãm a trimite pãnã în

2 maiu n. a. c.

cu încredere și direct la adresa noastră.

A. Török & Co.

Casă de bancã

BUDAPESTA.

Cea mai mare vânzare în detalii din Ungaria pentru loterie de clase.

Secțiunile loteriei de clase ale colecturii noastre principale sũnt:

- Centrala: Theresienring 46/a.
- 1. Sucursalã: Waitznerring 4.
- 2. Sucursalã: Museumring 11.
- 3. Sucursalã: Elisabethring 54.

(1-4)

Scrisoare de comandã (de tăiat)

Dlul Török & Co., Budapesta.

Ve rog să-mi trimiteți _____ los original clasa I a loteriei ung. reg. priv. de clase, dimpreună cu un plan oficial.
Suma în coroane _____ (a se încassã prin rambursã) Rog a șterge ce
(urmează cu mandat postal) nu convine.

Adresa precisã